



Chronische stress door bijvoorbeeld een verkeerd voedingsbeleid, reizen en deelnemen aan wedstrijden en/of te weinig vrije beweging kan leiden tot maagzweren. Voeding en management spelen een belangrijke rol bij het tegengaan van deze kwaal.

› Alle feiten op een rij over

Maagzweren

Meer paarden en pony's dan we vaak denken hebben last van maagzweren. Dat kan allerlei gezondheidsklachten opleveren. Maar soms merk je weinig, alleen presteert een paard niet optimaal. Voorkomen is dus zoals altijd beter dan genezen. Een goed voermanagement is hiertoe de sleutel.

Tekst: PAVO — Beeld: SHUTTERSTOCK

Wat is een maagzweer?

Maagzweren zijn ontstekingen van de maagwand, die ontstaan nadat de beschermende slijmvlieslaag is aangetast.

Hoe ontstaan maagzweren?

Stel je de maag van je paard voor als een soort zak van 8 tot 12 liter, waar het eten via de slokdarm in terecht komt. De onderste helft is met een klierrijke slijmvlieslaag bekleed. Hier wordt maagzuur geproduceerd. Dit helpt bij de vertering van de voedselmasa, maar heeft daarnaast nog een andere belangrijke functie. Met zijn eten krijgt een paard ook allerlei bacteriën en andere, voor zijn spijsvertering ongewenste zaken mee. Die worden door dat zuur onschadelijk gemaakt. De bovenste helft van de maag heeft een ander soort bekleding. Daardoor is dit gedeelte minder goed bestand tegen het maagzuur. In de vrije natuur eet een paard vrijwel continu energiearme, vezelrijke voeding. Dat zorgt ervoor dat er constant een klein beetje vulling in de maag zit. De zuurgraad van het maagsap wordt gedempt door speeksel en de voedselbrij. Komt daar te weinig van binnen, dan wordt het zure sap zo sterk, dat het de slijm laag van de wand kan aantasten, waardoor er ontstekingen ontstaan. Dat kan ook gebeuren als er een groot portie krachtvoer ineens wordt gegeten. Daardoor wordt minder speeksel geproduceerd en zit de maag ineens erg vol, waardoor het zuur ook hogerop met de wand in contact komt.

Wat zijn de risicofactoren?

› Te weinig ruwvoer

Een paard maakt, in tegenstelling tot een mens, vooral speeksel aan als hij kauwt. Dat speeksel neutraliseert onder andere de zuurgraad van het maagsap. Als een paard dus te weinig kauwt, maakt hij niet genoeg speeksel aan en wordt het risico op maagzweren groter. Als een paard nagenoeg onbeperkt ruwvoer krijgt, kan hij voldoende speeksel aanmaken. Ook de aanwezigheid van de vezelrijke voedselbrij neutraliseert de zuurgraad van de maag, waardoor het risico op maagzweren minder wordt.

› Krachtvoerdieet

Op krachtvoer kauwen paarden niet zo lang. Daardoor wordt bij het eten daarvan minder speeksel aangemaakt. Door ingrediënten als zetmeel en suiker verloopt de vertering van de meeste soorten krachtvoer anders dan bij ruwvoer. Dat kan het ontstaan van maagzweren in de hand werken.

› Medicijnen

Sommige medicijnen, zoals pijnstillers en corticosteroïden, kunnen de bescherming van de maagwand aantasten, waardoor het maagzuur sneller voor beschadigingen kan zorgen.

› Stress

Stress zorgt voor de productie van stoffen waardoor de maagwand gevoeliger wordt voor aantasting door het maagzuur. Paarden ervaren stress als niet wordt voldaan aan hun drie belangrijkste behoeften: onbeperkt ruwvoer, voldoende vrije beweging en contact met soortgenoten.

› Intensieve training

Zware arbeid kan ervoor zorgen dat de maag meer samentrekt, omdat het lichaam teveel in de 'vluchtstand' staat. Daardoor komt de zure inhoud van het onderste deel van de maag meer

"MAAGZWEREN GOED DIAGNOSTICEREN"

"Maagzweren kunnen allerlei vage klachten geven. Bij een paard dat onvoldoende presteert, dof in het haar zit, mager is, niet zo lekker wil eten, soms veel knarsetandt of gaapt of af en toe vage koliekverschijnselen vertoont, moet zeker aan maagzweren worden gedacht", zegt prof. dr. Sloet van de Universiteit Utrecht.

"De enige manier om maagzweren met zekerheid te diagnosticeren is door middel van een scopie van de maag. Hierbij wordt met een 3,2 meter lange scoop, dat is een slang met een camera op de punt, via de neus en de slokdarm in de maag gekeken. Maagzweren kunnen op diverse plekken in de maag voorkomen. In het bovenste gedeelte, bedekt met verhoord slijmvlies of juist in het onderste gedeelte, bedekt met klierslijmvlies. Ook kan de ernst variëren van geringe plekjes tot uitgebreide zweren. Een nauwkeurige inventarisatie van het probleem door een dierenarts met ervaring en een goede maagscoop is dus belangrijk voor de keuze welke behandeling en welke aanvullende managementmaatregelen het beste zijn. Frequent kleine porties voeren en liefst continu de beschikking hebben over goed ruwvoer en fris drinkwater zijn belangrijke aspecten bij goed management."



Prof. dr. Marianne Sloet
Universiteitskliniek voor Paarden

"Als een paard te weinig kauwt, maakt hij niet genoeg speeksel aan en wordt het risico op maagzweren groter."

in contact met het minder goed beschermde bovenste deel. Dit geldt helemaal voor het werken op een lege maag: je kunt je voorstellen dat als er geen 'buffer' van ruwvoer in de maag aanwezig is, het maagsap veelvuldig tegen de onbeschermde bovenste maagwand klotst. Dit kan het ontstaan van maagzweren versnellen.

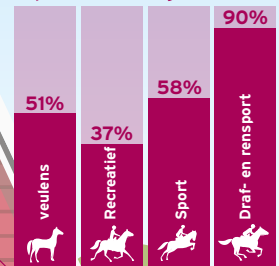
Waarom is een maagzweer eigenlijk een probleem?

Of een paard wel of geen symptomen toont, maakt eigenlijk niet zoveel uit. Er is sprake van een ontsteking en dat is nooit bevorderlijk voor de gezondheid. Een deel van de lichaamsprocessen wordt in dienst gesteld van het bestrijden van deze ontstekingen, waardoor niet optimaal kan worden gepresteerd. Daarnaast is het niet prettig om te moeten bewegen met maagpijn.

Welke paarden zijn gevoelig voor maagzweren?

Maagzweren zijn geen 'nieuw' fenomeen. Maar het was vooral bekend uit de wereld van draf- en renpaarden. Dat heeft voor een groot deel te maken met de manier van voeren. Deze paarden krijgen veel krachtvoer en weinig ruwvoer. Daarnaast kunnen de extreme inspanning en de stress in deze tak van sport, bijvoorbeeld ook door het vele reizen, ervoor zorgen dat de maag meer samenknijpt, waardoor het zuur in contact komt met de minder goed beschermde bovenste helft. Tegenwoordig is duidelijk dat ook veel 'gewone' paarden en pony's kampen met maagzweren. Chronische stress door een verkeerd voedingsbeleid, isolement in een box, reizen en deelnemen aan wedstrijden en/of te weinig vrije

Hoe groot is de kans op een maagzweer?



beweging speelt meer paarden parten. Ook blijken veulens er veel gevoeliger voor dan werd gedacht. Vooral in de eerste maanden en de periode van het afspenen.

Is er een relatie tussen maagzweren en kribbebijten of luchtzuigen?

Die lijkt er inderdaad te bestaan. Wetenschappers denken dat kribbebijters en luchtzuigers mogelijk proberen om kauwbewegingen na te bootsen, om zo neutraliserend speeksel aan te maken. Te weinig aanbod van ruwvoer en chronische stress kan zowel voor maagzweren als voor stereotype gedragingen zorgen.

Hoe zie je of jouw paard maagzweren heeft?

Het is niet aan de buitenkant van een paard te zien of hij last heeft van maagzweren. De dierenarts kan ze alleen zien als hij of zij de maag onderzoekt met een scoop, dat is een slang die via de neus naar binnen wordt gevoerd, met aan het einde een lampje en een camera. Als een veulen of een volwassen paard minder of niet eet, veel knarsetandt of met zijn lippen beweegt, erg knoeit bij het eten, overdreven vaak gaapt of vage kolieklachten heeft, kan dat op maagproblemen wijzen. Soms wordt de vacht dof, is een paard suf of heeft hij diarree. Bij veulens zie je vaak dat ze veel speeksel en steeds gaan liggen en weer opstaan.

Waar bestaat de behandeling uit?

Als bij jouw paard ernstige maagzweren zijn geconstateerd door de dierenarts, is in veel gevallen behandeling met een maagzuurremm

Zo kun je een maagzweer herkennen

- Slechte eetlust
- Slechte conditie
- Verminderde prestatie
- Kolieklachten
- Pijn bij het aansingelen
- Dunne mest



Risicofactoren



Zo kun je maagzweren zoveel mogelijk voorkomen

- Regelmatische weidegang
- Onbeperkt ruwvoer
- Kleine hoeveelheden krachtvoer, verdeeld over meerdere maaltijden
- Voldoende vers water
- Zorg dat je paard nooit langer dan 4 uur zonder eten staat
- Voorkom stress voor het paard



bron: Zoetis B.V. © Pavo

nodig. Nog veel belangrijker is echter dat het management en het voerregime tegen het licht worden gehouden, om de oorzaak te achterhalen. Bij mensen kan een specifieke bacterie voor maagzweren zorgen. Die is bij paarden tot nu toe nog niet aangetoond als veroorzaker van problemen, vandaar dat antibiotica geven zeker niet de juiste weg is.

Wat kun je doen om het te voorkomen?

Voeding en management spelen een belangrijke rol bij het tegengaan van maagzweren. Door te kauwen maakt een paard speeksel aan, dat het maagzuur neutraliseert. Zorg daarom dat hij dag en nacht de beschikking heeft over ruwvoer, zoals gras, hooi of kuilgras. Als je bang bent dat hij daardoor te dik wordt, kun je het beste een energiearme soort zoeken of een hooinet met kleine gaten of een graasmasker gebruiken. Vergeet niet dat een paard ook 's nachts ruwvoer ter beschikking moet hebben, want hij slaapt niet zoals wij de hele nacht. In de vrije natuur grazen paarden 16 tot 18 uur per etmaal. Grote porties krachtvoer met veel suiker en zetmeel hebben een nadelig effect op het ontstaan van maagzweren. Als je paard energie nodig heeft om te presteren, kun je beter een hoogwaardiger ruwvoer geven, aangevuld met een vitaminen- en mineralen balancer. Geef je wel krachtvoer, zoek een soort met olie als energiebron en verdeel het over zo veel mogelijk kleine porties per dag, want de maag van een paard is maar klein. Geef eerst ruwvoer, om de speekselhoeveelheid te vergroten of meng het krachtvoer met een ruwvoerproduct, om het kauwen te bevorderen. ●

“EXTRA SCHEP KRACHTVOER IS DE GROOTSTE FOUT”

Pavo-paardenarts Veerle Vandendriessche heeft ze vooral tijdens haar opleiding veel gezien: te magere paarden, die om die reden extra krachtvoer kregen, maar daarvan niet opknapten. “In tegendeel, ze werden steeds slechter. Als ze in de kliniek werden onderzocht, keken we ook in de maag en vonden we in 90 procent van de gevallen ernstige maagzweren.”

Onderdeel van het onderzoek was ook dat het totale management en het voerantsoen tegen het licht werd gehouden. Daar zat in bijna alle gevallen het probleem. Veerle: “De denkfout is dat bij vermageren meer krachtvoer helpt. Paarden kunnen grote hoeveelheden krachtvoer ineens niet verwerken. Zeker niet als dat krachtvoer is met veel zetmeel en suiker. Als dat in de ochtend op de nuchtere maag wordt gegeven, zonder dat er eerst een bodempje is gelegd met ruwvoer, dan vraag je om problemen.”

Door aanpassing van het rantsoen werden deze paarden weer gezond. Dat betekende in de meeste gevallen dat het krachtvoer totaal werd weggelaten. Als het al werd gegeven, ging dat om een suiker- en zetmeelarme soort in zeer kleine porties verdeeld over meerdere voerbeurten. “Daarbij moet je denken aan vier tot zes maaltijden per dag, waarbij vooral wordt gekeken naar de hoeveelheid suiker en zetmeel per krachtvoermaaltijd. Als dat te bewerkelijk is, is een voerautomat een goede investering.” De paardendierenarts wijst erop dat het allerbelangrijkste het onbeperkt geven van ruwvoer is. “Weidegang is het beste, omdat ze dan de hele dag door kunnen kauwen en bewegen, wat stress reduceert. Ook als je met je paard op transport gaat, is het advies om te zorgen dat je paard ook in de trailer nog wat ruwvoer kan opnemen, zodat hij niet op een lege maag (lees: opspattend maagsap) aan het werk hoeft. Hang bijvoorbeeld een hooinet in de trailer. Daarnaast kun je denken aan het geven van luzerne, dat rijk is aan eiwit en calcium en daardoor de zuurgraad van de maag verlaagt. Geweekte bietenpulp is ook goed, want dat bevat pectine, wat helpt om een beschermende laag te vormen. Vergeet dat weken vooral niet.

Anders loop je het risico op slokdarmverstopping, omdat de pulp uitzet als het in de slokdarm met speeksel verzadigt.”



Veerle Vandendriessche
Dierenarts en nutritionist Pavo

“De denkfout is dat bij vermageren meer krachtvoer helpt.”